

چالش‌های بنیادین ما، در دین، علم و سیاست

مفاهیم و مسائل فلسفهٔ دین
پلورالیسم دینی
رویارویی علم و دین در جامعهٔ غرب و ایران
مبانی اخلاقی و ارزشی در رویکردهای سیاسی-اجتماعی

دکتر حمید رضا آیت‌اللهی

بختک

انسان‌پیشه م

مؤسسه تحقیقات
و توسعه علوم انسانی

ط

ایت‌الهی، حمید رضا ۱۳۳۸ -
چالش‌های بنیادین ما: در دین، علم و سیاست / حمید رضا ایت‌الهی -
تهران: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۳.
۱۲۰ ص. ۱۰۰۰۰ ریال.
ISBN: 964-8168-28-8
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیا
واژه‌نامه. نماید.
۱. دین - فلسفه. ۲. علم و دین. ۳. اخلاق و سیاست. ۴. کثرت‌گرایی
مذهبی. الف. مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی. ب. عنوان.
ج ۲ / ۱۹ / ۵۱ BL
۲۱۰ / ۱
۸۳-۴۱۵۷۵ م
کتابخانه ملی ایران

جنگ اندیشه ۹

چالش‌های بنیادین ما، در دین، علم و سیاست

حمید رضا آیت‌اللهی

عضو هیأت علمی گروه فلسفه دانشکاه علامه طباطبائی

ناشر: موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی

طراح جلد: حمیدرضا رحمانی

ویراستار: شادی جاجرمی زاده

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: ترکس کل باسی

چاپ: اول، شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

لبنوگرافی: نرّمه

چاپ و صحافی: رامین

همه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است

نشانی: تهران، بزرگراه افریقا، بعد از میرداماد، کوچه قنادیان شرقی، شماره ۳/۶۰

تلفن: ۸۸۵۰۰۵۳ و ۸۷۸۷۳۷۴ - شماره: ۸۸۵۰۶۰۸

فهرست:

۹	پیشگفتار
۱۱	مفاهیم و مسائل فلسفه دین
۵۵	پلورالیسم دینی
۶۵	روبارویی علم و دین در جامعه غرب و ایران
۹۳	مبانی اخلاقی و ارزشی در رویکردهای سیاسی - اجتماعی

سخن ناشر:

انقلاب اسلامی در هزاره سوم میلادی که عصر دانایی و اطلاعات نام گرفته، با چالشی بسیار بزرگ در عرصه اندیشه، نظریه پردازی و عمل رویاروی است. چالشی که از زمان های بسیار دور شکل گرفته و آثار خود را بر تمام شئون فردی و اجتماعی بر جای گذاشته و اندیشمندان اصلاح طلب و نواندیش را به چاره جویی واداشته است. انقلاب اسلامی در این مبارزه نابرابر، از پشتوانه ای عظیم، فرهنگی بالنده و از آنها مهم تر، مکتبی مترقی برخوردار است که رهروان و پیروان خویش را به تفکر، اندیشه ورزی و کسب دانش و تجربه از هر ملت و قومی تشویق و ترغیب می نماید و آنان را به "جدال احسن" فرامی خواند؛ ره توشه هایی که اگر خوب از آنها بهره گرفته شود دست یابی به سعادت و پیشرفت های مادی، اگر مورد غفلت قرار گیرد عقب ماندگی و بحران هویت را به همراه دارد.

باری، دست اندرکاران مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی به انگیزه ایجاد زمینه مناسب برای تعاطی افکار، عرضه و ترویج اندیشه، جامع نگری در کسب دانش و معارف بشری و تعمیق نگرش دانش پژوهان حق جو و در یک کلام، رشد و تعالی جامعه، در صدد بر آمدند با دعوت از اندیشمندان و صاحب نظران، جلسات سخنرانی و گفت و گویی درباره مسائل فکری جامعه برگزار کنند و حاصل آنها را به صورت کتاب در اختیار علاقه مندان قرار دهند. آنچه پیش رو دارید، نگاشته استاد فرزانه جناب آقای دکتر حمیدرضا آیت الهی است که پس از آماده سازی به تأیید ایشان رسیده است.

جا دارد از جناب آقای دکتر حمیدرضا آیت الهی و همه کسانی که در چاپ و نشر این کتاب با ما همکاری کرده اند، صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

رئیس مؤسسه تحقیقات
و توسعه علوم انسانی

پیشگفتار

اندیشه‌ورزی بنیادین دربارهٔ مسایل، یکی از ویژگی‌های جامعهٔ ایرانی - اسلامی ماست که اغلب اندیشمندان جوامع دیگر در مواجههٔ با آن، بر این ویژگی تأکید می‌کنند. همین امر توجه به زیربناهای فکری چالش‌های روبنایی را از وظایف ما ساخته است. یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های جامعهٔ ما پس از پیروی انقلاب اسلامی، دینی بودن آن است. همین امر ما را در افق چالش‌های دینی مخصوصاً در مواجههٔ با مشکلات اجتماعی قرار داده است.

بخشی از این کتاب تلاشی در جهت باز نمودن نحوهٔ تفکر بنیادین دربارهٔ دین است که در جامعهٔ فعلی جهانی در شاخه‌ای به نام "فلسفهٔ دین" بدان پرداخته می‌شود. در این کتاب پس از بیان وضعیت جهانی در تحلیل بنیادین دین، ویژگی‌های نگرش مبنایی دینی در جامعهٔ ما نیز تجزیه و تحلیل شده است.

یکی دیگر از چالش‌های فراروی ما نحوهٔ ارتباط علم و دین است. علم با سیطرهٔ تکنولوژیک و با کارایی خود، در مواجهه با دین واکنش‌های متفاوتی داشته است. در بخشی از کتاب ضمن بررسی انواع واکنش‌هایی که در جوامع غربی بین علم و دین بوده است به تجزیه و تحلیل ویژگی‌های جامعهٔ ایرانی - اسلامی خویش پرداخته و چالش‌های خاص جامعهٔ خویش را در تاریخ تفکر معاصرمان به اختصار باز نموده‌ایم.

یکی دیگر از چالش‌های جدی جامعهٔ ایرانی ما در سالیان اخیر نگرش‌های سیاسی آن بوده است. اولاً این نگرش‌ها راهی نو در ساحت سیاست جهانی به منصفه ظهور گذاشته‌اند؛ ثانیاً پویایی آنها رویکردهای مختلف سیاسی و اجتماعی را در جامعهٔ ما به وجود آورده است. در این کتاب به جای پرداختن به مقایسهٔ این رویکردها به عوامل زیربنایی‌ای که چنین رویکردهای متفاوتی را به وجود می‌آورد پرداخته شده است. یکی از مهم‌ترین عواملی که رویکردهای متفاوت سیاسی - اجتماعی را به وجود می‌آورد همان مبانی اخلاقی و ارزشی نهفته در آنهاست. تفاوت رویکردها به خوبی در روبنای آنها نمودار است، اما مبانی ارزشی هر

رویکرد که به وجود آورنده جهت‌گیری خاصی شده معمولاً مغفول واقع شده است. حتی بسیاری از سیاست‌مداران نسبت به تحلیل عوامل پنهان رویکرد خویش دقت چندانی نکرده و ناخودآگاه در مسیر خاص قدم برداشته‌اند. در بخش سوم کتاب به باز نمودن این مبانی ارزشی و اخلاقی و اهمیت آنها در رویکردهای مختلف اجتماعی - سیاسی پرداخته شده است.

بدیهی است مطالب کتاب در هر سه دغدغه آن، در حد ارائه فهرستی از پژوهش‌های آتی و عناوین مورد توجه بسنده شده است. حق مطلب درباره هر یک باید در پژوهشی تفصیلی و در کتاب‌های چند تجزیه و تحلیل شود. ادعای کتاب بیان کاملی از هیچ‌یک از موضوعات بحث شده نیست و از خداوند توفیق کاوش تفصیلی آن را در آینده خواستارم.

حمیدرضا آیت‌اللهی

زمستان ۱۳۸۳

ISBN: 964-8168-28-8

شابک : ۹۶۴-۸۱۶۸-۲۸-۸

قیمت : ۱۰۰۰ تومان

مؤسسه تحقیقات
و توسعه علوم انسانی